

A ABONAMENTUL :

Pe 6 luni . . . 160 Lei
Pe 3 luni . . . 80 Lei
Exemplarul . . . 3 Lei

ROMÂNUL

ORGAN AL PARTIDULUI NAȚIONAL-ȚĂRĂNESC ARAD

REDACȚIA
și
ADMINISTRAȚIA
ARAD
Strada Horia No. 2.
(Clubul Partidului
Național Țărănesc)

Dr. Valer Moldovan despre retragerea d-lui Iuliu Maniu.

Dr. prof. univ. Dr. Valer Moldovan, fost subsecretar de stat și director ministerial al Ardealului, a fost numit președinte al Comisiei de bacalaureat în Arad. Cu această ocazie, l-am rugat în numele cetitorilor noștri să comunice populației din județul Arad, — are întotdeauna a fost alături de partidul național-țărănesc, — părerea sa

autorizate, asupra demisiei dlui Iuliu Maniu, din presidenția partidului nostru și asupra urmărilor ce această retragere o are asupra politicii noastre interne și externe.

Fruntașul național-țărăst, mi s'a pus cu plăcere la dispoziție și la întrebările noastre ne-a spus următoarele :

Cauzele demisiei dlui Iuliu Maniu

Noi, soldați credincioși ai partidului național țărănesc, cu toate că fiecare avem păreri noastre personale asupra acestei retrageri, a dlui Iuliu Maniu, nu putem spune mai mult decât s'a spus în scrisorile adresate de dl președinte dlor Mihalache, Vaida și Madgearu. Declarațiunile dlui Maniu, din aceste scrisori, se

completează cu declarațiile dlui Alex. Vaida dela ședința Comitetului de 100, ținută Sâmbătă la Cluj. Motivul declarat al acestei retrageri, este — după cum știți — că în momentele de față dl Iuliu Maniu, crede că Dsa nu este nici util, nici indispensabil vieții politice.

Care este, pentru situația politică, sensul retragerii dlui Iuliu Maniu ?

În situația politică de azi, când sub masca unui parlament, care toți știm cum a fost ales, se ascunde dictatura, retragerea dlui Maniu, este în primul rând o demonstrație contra actualului regim și nu gest, menit să arate factorului constituțional, că dl Maniu nu înțelege să gireze, chiar pîntr'o activitate politică de opoziție, actele de guvernământ ale cabinetului Iorga-Argetoianu. În al doilea rând, pentru politica noastră internă și mai cu seamă pentru partidul nostru, retragerea din viața po-

litică a dlui Maniu, constituie un sacrificiu, care ne amintește de jertfa făcută de Meșterul Manole. Precum Meșterul Manole, pentru a duce la bun sfârșit Mănăstirea dela Argeș, și-a zidit ce a avut mai scump: fericirea, nevasta, asfel și dl Maniu, pentru a duce la victorie, politica partidului național-țărănesc, s'a sacrificat pe sine însuși.

Sunt de părere, că acest sacrificiu adus de partidul nostru în ceasul al 11-lea, își va produce în curând rezultatele.

Care sunt urmările retragerii dlui Maniu ?

În politica internă, retragerea dlui Maniu din viața politică, a produs o consternare generală, atât în cercurile guvernamentale, cât și în cercurile celorlalte partide de opoziție. Pasul dlui Maniu a fost neprevăzut și neobișnuit, până acum, în nici o țară.

Trecând însă peste acestea, retragerea dsale, va avea în ce privește Creditul României în streinătate, un efect dezastruos. Streinătatea, prin venirea regimului național-țărănesc la putere, ne-a acordat deplinul său credit, fiind convinsă că s'a sfârșit cu vechile metode bizan-

tine de arbitrar și hatăruri. Acum însă, opera de guvernare constructivă a partidului nostru, a fost brusc întreruptă prin venirea la conducere a guvernului reacționar Iorga-Argetoianu. Guvernarea noastră a fost democrată și legalistă. Astfel că e natural ca țările democratice din apus, să nu acorde credit unei țări conduse de un guvern antiparlamentar și dictatorial.

Cu alte cuvinte, streinătatea a suspendat pe timpul guvernării iorghiste orice încredere României, iar recâștigarea ei e în funcție de aducerea la cârma țării, a unui adevărat regim democratic, care nu poate fi altul decât cel național-țărănesc.

Urmează deci că, în lumina acestora, guvernul trebuie să plece ?

Drept judecând, după cele de mai sus și urma nepriceperii ce o arată în fiecare act de guvernământ, cabinetul ar trebui să plece. Această ar însemna noi frământări pentru cetățeni și noi cheltuieli pentru Stat, pentru că ar necesita noi alegeri. Ori, în criza de acum, nu se pot risipi banii, cum a

făcut actualul guvern, care a cheltuit pentru alegeri o jumătate de miliard din fondul destinat agriculturii. Alegeri nu se pot face decât în primăvara viitoare. Guvernul Iorga ar trebui să i se dea injecții politice pentru ca să dăinuiască până atunci !..

Venind vorba de criză, care ar fi părerea Dvs. Domnule Profesor pentru remedierea ei ?

Criza dela noi este în legătură cu criza mondială, oricât se spune, că partidele sunt vinovate. Criza agricolă mai cu seamă, nu se va putea remedia la noi, decât atunci, când în statele din apusul Europei, se va produce o hotărâtă îndreptare și înflorire economică, care vrând nevrând, va inviora și viața economică din România. Guvernul nostru a făcut tot ce se putea face pentru atenuarea crizei, încheind tratate co-

merciale și asigurând piețe pentru produsele agriculturii române. Guvernul actual n-are decât să aplice și să le extindă.

Dr. profesor Dr. Valer Moldovan, și a încheiat aci declarațiile sale ce pot fi date publicității.

Cetitorii noștri desigur vor aprecia aceste importante declarații pe cari noi le vom comenta, cu o altă ocazie.

Silviu Rașcu

MAGISTRALUL EXPOZEU al dlui ALEXANDRU VAIDA la CLUJ.

Duminică la 5 Iulie a fost convocată ședința comitetului central al partidului național-țărănesc, secția Ardeal și Banat, la cari au fost invitați parlamentarii și cei cari sub fosta guvernare a partidului, au ocupat vre-o demnitate și funcțiune, înaltă în stat. Față de această ședință s'a arătat un deosebit interes în toate cercurile politice, dată fiind situația creiată prin demisia dlui Iuliu Maniu și retragerea dsale din viața politică.

D. Maniu în scrisoarea dsale adresată „amicului său iubit“ dlui Vaida-Voevod, a demisionat și din postul de președinte al secției ardelenne și astfel ședința acestei organizațiuni a fost necesită și în urma acestei împrejurări. La orele 10 deja începeau să sosească membrii comitetului și cei invitați la consfătuire. După câteva minute sala era deja tixită de lume. Sunt defață frunțași din toate județele Ardealului Banatului.

ASISTENȚA

Dintre cei prezenți am notat pe următorii :

Foști miniștri: Alexandru Vaida-Voevod, Mihai Popovici, Voicu Nițescu, Emil Hațieganu, Sever Dan, Ștefan C. Pop.

Foști subsecretar de stat: Ghiță Crișan, V. V. Tilea, Ionel Lugoșianu.

Foști și actuali parlamentari: Aurel Socol, Zosim Chirtop, Ion Pantea, Iustin Pop, Vasile Urzică, Candin David, Mihail Cosma, Oct. Rusu, Iuliu Căpăleanu, Leonida Pop, Virgil Solomon, Cornel Bianu, Remus Agliceriu, Nic. Bratu, Ilie Lazar, Victor Motogna, Dionisie Roman, A. Vlad, Romul Boilă, Simeon Nemeș, Gelu Egry, A. Crăciuni, T. Popa, Adam Popa, Titu Trif, Valentin Poruțiu, G. Mărie, Iuliu Coroianu, Dănilă Sabo, Ilarie Holom, C. Bohățiel, V. Peteanu, V. Aaron, S. Pădureanu, A. Ceușianu, Pop Vasile, T. Roxin, N. Crăciun I. Ienea, Victor Deleu, S. Tămaș, A. P. Valeanu, Emil Precup, Ionel Pop, E. Truția, Ion Colțor, Alex. Nemeș, Dumitru Manu, Alex. Breban, Aurel Bîlțiu, Liviu Micșa, Traian Pop, Victor Macaveiu, Ion Onițiu,

Foști prefecți: Dr. Vescan, Tg. Mureș; dr. Emil Pop, Odorheiu; dr. Vasile Buta, Bistrița; dr. Emil Pop, Aiud; dr. Ioan Miclea, Turda; dr. Aurel Țețu, Ciuc; dr. Zaharia Boila, Târnava-Mică; dr. Victor Muntean, Someș; dr. Andrei Doboși, Satu-Mare.

Apoi dnii: Ion Ciurea, dr. S. Mureșan, dr. Liviu Pop, C. N. Lazăr, Paul Boilă, Hariton Moldovan, Iuliu Morariu, V. Lucaciu, B. Suci, V. Salvan, C. Gongopol, D. Făcășanu, P. Pavel, dr. Gheorghe Pățeșanu, Oct. Oniga,

I. N. Palade, A. Birtolom, Pop Vasile, V. Jinga, De Iosea Mircea, Richard R. Tuffli, Flaviu Laurențiu, P. Petrinca, Tămășan, Alex. Baba, Liviu Faina, Patriciu Curea, Coriolan, Ștefi, Petre Bortș, Ion Gruia, dr. Ioachim Tolciu, Vasile V. Pop, Lucian Bretan, E. Tilea, I. Maxim, I. Onițiu, C. Orosfăia: u. Eugen Hațieganu, Romul Nagy, T. Popa, I. Rusu, A. Maior, P. Tuțea, L. Barna, V. L. Moldovan, Beldean, etc. etc.

La orele 11 fără un sfert își fac apariția foștii miniștri: d. Mihai Popoviciu, Voicu Nițescu, Emil Hațieganu, cari sunt primiți cu mari aplauze. Intră

apoi în sală d. Ștefan Ciceo Pop, fostul președinte al Camerei, venerabilul fruntaș al Românilor de dincoace de Carpați, a cărui intrare este salutată cu o salvă de aplauze.

La ora 11 sosește d. dr. Alexandru Vaida Voevod, la aparția cărui sala izbucnește în nesfârșite urale. D. dr. Vaida ocupă scaunul prezidențial, având alături pe d. Gheorghe Crișan, secretarul general al secției ardelenice și bănățene.

D. Vaida în calitate de președinte, dechide ședința și rostește următoarea cuvântare:

Expozeul dlui dr. Alexandru Vaida-Voevod

Domnilor, Vă mulțumesc, că v'ați prezentat într'un număr atât de impunător, subliniând și prin aceasta, că înțelegeți situația gravă, și că vă preocupați în gradul cel mai înalt episodul politic trecător, în care se zbate scumpa noastră țară, (aplauze) și care este dominat de oameni, cari în loc să scrie istorie fac politică. (Voci: așa-i.)

O REPRIVIRE ISTORICĂ.

Dar să-mi permită acești domni să arunc și eu o privire retrospectivă istorică. Transilvania noastră, de când este așezată de bucul Dumnezeu, aici între Occident și Orient, a fost terenul unei vecinice ciocniri și prefaceri. Pe suprafața ei popoare de diferite obârșii, din Europa și Asia, s'au întâlnit și s'au înrudit, și din amestecul acestora s'a zămislit o specie de oameni cerbicoși, o rasă specială, care frământată în lupte milenare, a știut să-și făurească idei cari se pot rezuma într'o credință: respect dreptul altuia, dar cer să-mi se respecte și drepturile mele. (Aplauze). Aceștia au dat lupte dârze pentru legalitate și pentru dreptate, pentruca să realizeze gândul lor ca OAMENI LIBERI SĂ TRĂIASCĂ ÎN ȚARA LIBERĂ. (Aplauze prelungite). Românii cei vechi au avut mari greutăți în străduința lor de a coloniza aceste ținuturi barbare. Ei au dat aici un popor a cărui rezistență n'au putut-o definitiv înfrânge. **DĂCA ACEASTA A DACILOR TRĂIEȘTE ȘI AZI ÎN FII ARDEALULUI.** (Furtunoase aplauze). Și acest popor daco-roman a priceput să-și conserve ființa sa etnică și politică peste toate mizeriile veacurilor. S'au cunoscut aici voevodate, cnezate. Chiar sub stăpânirea Habsburgilor n'a încetat niziuința poporului de a câștiga și menține o administrare autonomă a acestor ținuturi. Mulți dintre magnații „unguri”, cari sub regimul feudal, au putut să înfrângă pentru un moment manifestările pentru libertatea cetățenească a poporului erau de origine românească. Ei au dispărut, poporul a rămas.

Din trecutul tenebros putem totuși distinge, că aici poporul românesc își avea nobilimea sa numeroasă, sate întregi de răzeși. Aceștia au ținut piept prepotenței magnaților. Istoria ținuturilor Făgăraș, Hațeg, Someș, Sălaj, Bihor, Sătmăș, etc. e martoră.

În anul 1690 Împăratul Leopold I-ul a crezut, că a sosit timpul să asigure dominațiunea Casei de Habsburg asupra Transilvaniei. Și a trimis aici pe un distins general al său, care de origine italiană, aducea cu sine atât curajul cât și suplețea intelectuală latină, atât de proprie unui descendent din neamul lui Maehiavelli, pe generalul **Caraffa**. Acesta n'a descins în Ardeal, ca să guverneze orbecând în întunec

ci a venit să studieze mai întâiu situația la fața locului și a prezentat apoi un raport secret asupra celor găsite de el în Transilvania, lucrare care va rămânea o capodoperă de artă politică. Generalul Caraffa în acel memoriu celebru spunea, că stăpânirea Împăratului trebuie întinsă peste aceste ținuturi, dar odată asigurată suprema stăpânire, Împăratul va trebui să respecte datinile și legile locale și să se ferească de a trimite administratori nemți, cari nu cunosc oamenii și împrejurările locale. Caraffa arăta, că numai printr'o politică prudentă se poate asigura hegemonia habsburgică asupra Transilvaniei, hegemonie care se rezumă în respectarea solemnă și strictă a tradițiilor ardelenice, căci almintrelea ar fi periclitat echilibrul politic din Orient, stabilit în urma respingerii Turcilor, (cari jucau atunci cam acelaș rol pe care-l joacă azi Rușii în concertul european). Curând după aceasta, a urmat publicarea faimoasei **diplome Leopoldiane**, care și pentru noi Români, a însemnat un puternic imbold de luptă și un pas înainte pe calea progresului. De altfel Transilvania a fost pământul libertății confesionale, pentruca luptele seculare, cari s'au dat aici, erau purtate în semnul acestei libertăți, nu numai pentru pâine, și pentru pământ, ci pentru ideile mari și generoase ale epocii. Transilvania avea dieta ei, funcționarii ei și comitele ei se bucurau de autonomia locală. Sub **Iosif al II-lea** acest progres s'a pronunțat în senzul ideologiei avansate a timpului. Programul lui Iosif II și al lui **Horia** reprezentau același idei și principii.

Dar în orice mediu să fi trăit fruntașii români și din orice clasă să fi fost, poporul românesc a dat țării oameni de mare valoare. **Țărânii nobili din Hațeg** l-au dat pe cel mai mare beliduce al timpului, pe **Ioan Huniade**, și pe fiul său, pe cel mai mare Rege al Ungariei pe **Mateiu Corvinul**, cel drept. În alt timp și din alt mediu au răsărit apoi martirii neamului românesc: un **Horia**, **Cloșca** și **Crișan**, cari au deslănțuit răscolă pentru libertățile cetățenești. **Luptele eroice din anul 1848**, în fruntea cărora a stat eroul legendar **Avram Iancu**, apoi luptele politice de emancipare, conduse cu atâta dibăcie de **Șaguna**, stăruințele depuse de celalalt episcop **Suluțiu**, și mai târziu continuate cu sistem și având la îndemână un partid politic de drul **Ioan Rațiu**, dovedeau cu prisosință, că aici pulzează nepuizabil o viață românească. N'am decât să vă amintesc de instituțiunile culturale ale Blajului, de stăruințele de necrezut, cari au putut face ca la anul **1820 în Arad** unde nu era încă parohie ortodoxă re-

cunoscută și cu caracter românesc național, să poată exista o tipografie românească cu sprijinul Împăratului. N'am decât să vă aduc aminte, că nu peste mult se împlinesc o sută de ani decând a apărut întâia gazetă românească în Ardeal, intitulată „Foaițe pentru minte inimă și literatură”, precursora „Gazetei Transilvaniei”. Cu evlavie mă gândesc la „Familia” dela Oradea mare, care fără exagerare poate fi numită una dintre pietrele unghiulare ale literaturii românești, pentru că aici publica **Eminescu** versurile sale. „Familia” o cetea cu drag fiecare dintre noi, și mi aduc aminte cu câtă ardoare așteptam să treacă săptămâna, pentru ca să o vedem din nou intrând în casă. Oare nu **George Barițiu** a scris cea mai

temeinică și nepărtinitoare istorie a Transilvaniei? Și oare nu fiecare parohie română însemna câte-o citadelă de rezistență și de cultură națională?

Dar în drumul evoluției, instrumentele prin cari ne manifestăm și ne cultivăm, s'au înmulțit. După Blaj, au fost înființate pe rând liceele dela **Brașov, Beiuș, Năsăud**, cum și instituții culturale și nenumărate școli primare. Apoi reuniunile culturale cu „Astra” în frunte. Toate acestea nu s'ar fi putut susține cu succes fără de scutul luptelor date pe tărâm politic și național, (mari aplauze) și nu ar fi fost posibil realizarea lor fără ca armata din tranșeele politice să țină piept dușmanului. (Aplauze).

Atacurile împotriva Ardelenilor

Voi care le cunoașteți toate acestea, și eu care le știu toate acestea, ce să zicem de blasfemia pe care o săvârșesc oamenii aceia care ne tratează ca pe niște sclavi și instrăinați. (Aplauze prelungite, strigăte de bravo, așa este!)

Nu știu ce să cred: superficialitatea lor sau firea lor erimială îi fac să ne trateze în așa fel? Oamenii aceștia cred ori afirmă a crede, că noi n'am avut istorie. Parcă Istoria noastră se începe d. la anul 1918?! (Furtunoase aplauze, cari se prelungesc, îndelung).

Veni vor istoricii, adevărații istorici, nu lichelele politicianismului, cari vor scruta adevărul și cari nu vor scrie cum dictează interesele mărunte ale politicii de partid, cari nu vor căuta să asmuțe pe unii împotriva celorlalți frați de același sânge și cari vor sta-

bili aportul nostru, al ardelenilor și bănățenilor la marele act al Unirii. (Aplauze entuziaste, strigăte de bravo!) Vor veni cu date necontestate, și vor stabili contribuția Ardealului, Banatului, Crișanei, Maramureșului la susținerea ideii naționale și la progresul nostru cultural, economic și social, care ne-a dus în urmă la întregirea neamului românesc. (Mari aplauze).

Cum dlor? să-mi fie dat să cutesc, că un mare istoric, să spună în calitatea sa înaltă politică, în plin parlament, că „nimeni n'a plâns ca Dlu când Ardealul se găsea sub stăpânire străină? (Voci: deaceea n'are azi lacrimi!) Dar eu îi spun: **În loc să fi plâns, trebuia să lupte și să acționeze ca alții cari au luptat pentru drepturile neamului românesc din Ardeal.** (Aplauze însuflețite).

Cum s'a făcut Unirea

Constatat dlor din nou, cum am constatat-o măreț, de atâtea ori, că n-am intrat în România-Mare ca niște frați cerșetori, ca milogi (aplauze). **Noi Am intrat ca un popor liber, cu conștiința cetățenească adânc dezvoltată, și am adus ca zestre bogată o tradiție sfântă și un trecut glorios.** (Ovațiuni zgomotoase. Oratorul este furtunos aplaudat. Strigăte puternice: așa este!) Am adus ca aport nu numai un sol și un subsol de bogății naturale, ci un alt aport mult mai prețios, sentimentele noastre de altruism virgin (aplauze) și comora sufletului nostru curat românesc, care nu dorea altceva decât să întemeiam împreună cu frații noștri o țară frumoasă și fericită, de care să nu fie pe lunc. (Aplauze prelungite, strigăte de bravo!) Se discută ușoratic și flusturatec, de unii, cari ne zic frați, dar cari nu ne cunosc nici trecutul, dar nici măcar prezentul, toate marile probleme politice. Aceștia afirmă, că sufletul nostru este instrăinat, că noi suntem dușmanii vechiului Regat, că avem tendințe regionaliste, că vrem să ne rupem ba că vrem să mergem la Budapesta. (Protestări violente. Strigăte: rușine!) Stai înmărmurit în fața acestor acuze inspămantătoare și nu pot face altceva, decât să esclame: **Doamne iartă-i că nu știu ce vorbesc și nu știu ce fac!** (Aplauze prelungite).

CINE ALIMENTEAZĂ REGIONALISMUL.

Tendințe separatiste? Dar pentru Dumnezeu, **domnii aceștia** dacă nu ne cunosc trecutul și nu ne cunosc sufletul, nu cutesc măcar o carte

de statistică! Dar nu știu, că peste toate prigoanele, vie ele din orice parte, instinctul de conservare al poporului este mai puternic decât orice în lume? (Aplauze entuziaste). **Dar cine alimentează aceste idei subversive? Să ne facem socoteala. Cunoscut-am noi instituția bătăușilor?** Nici pe timpul ungarilor nu eram obișnuiți cu bețivani, cari pentru bani te intrerup la intruniri. **N'am fost obișnuiți, ca funcționarii să fie îndepărtați pentru credințele lor politice.** Urnele nu se furau. Candidații erau „**Dogelfrei**” și când te adresai forței publice aceea te lua în apărare și n'au fost cazuri ca azi **când agenții tocniți și aduși aici din mahalele Bucureștilor să te insulte sub patronarea jandarmilor.** (Aplauze zgomotoase. Strigăte: așa este! Rușine!) Oare să nu ne revoltăm, când vedem, că un om de talia lui Gafencu, fost ministru, și decorat cu „Mihailu Vitcazul”, este maltratată de agenții forței publice? (Aplauze). S'a repetat barbaria de acum câțiva ani, care s'a întâmplat cu fruntașul Basarabean Pan Halipa. Ne-a fost dat să vedem, cum un fost deputat, un fruntaș al țării, numit cu decret regal secretar general al Ministerului de Justiție, este atacat în ziua mare și cum i se implântă între coaste sulița de către un fleac, de un ticălos de om, plătit și pus la cale de oficialități. (Proteste puternice. Strigăte: Rușine! Să trăiască d. Grosu!) Noi n'am fost obișnuiți cu asemenea tratament. Chiar sub era ungurească, cel mai fudul primpretor maghiar, dacă mergea la el un țaran român, cu toată ura, care

o nutrea fața de el, se reținea și îl, întrebă: ce vrei bade?! Dar nu se răstă la el turbat: mă! mă du-te, hai! (Proteste violente. Strigăte: așa este!) N'am fost obișnuiți cu astfel de magistrați, cari, mai ales după alegeri, au ieșit cu reputația știrbită.

Prin urmare nu noi, nu ziarile, nu intelectualii din Ardeal, nu, de vină este sistemul! (Aplauze). Oare dlor, nu este o adevărată rușine că pe timpul ungarilor la Curie, la Curtea de Casație din Budapesta, erau mai mulți români, de cum sunt azi ardeleni la Curtea de Casație din București? (Mare rumoare în sală). Era un timp, când în Ungaria aveam 8 directori-administratori financiari și azi câți ardeleni au mai rămas!? (Voci mai sunt doi

dar nu pentru multă vreme!) Guvernul din afară de partide, al așa-numite, „uniuni naționale“ îi ține pe ardeleni îndărătul ușii.

Constituția? E un impediment în calea acestei improvizații și episod de guvernare. Ea este tratată după bunul plac al fantaziei lor exuberante. Pentru ei nu există legi promulgate de M. Sa Regele. Drepturile cine le mai respectă? Urmarea? Își face fiecare de cap. Și remediile pentru noi? Le caută mulți acomodat temperamentului lor. Este de mirare, dacă în zăpăceala și desșperarea lor oamenii vin cu fel de fel de bazaconii? Dar eu spun dragoste cu dragoste se răsplătește, cinste cu cinste și ură cu ură! (Aplauze puternice). Voci: (Bine fac!)

ului Dirigent. (Aplauze). Dar n'am cuvinte să subliniez îndeajuns ce a făcut politicește Iuliu Maniu prin Consiliul Dirigent. Unei țări fără administrație lipsită de tot ce înseamnă viață de stat, fără instituții, Consiliul Dirigent a venit săi dea o organizație de individiat, și recomănd mai ales actualului guvern să-i imite pilda. Pe ce se întemeia această organizație? **Pe recunoașterea dreptului cetățenesc, pe chivernisirea cinstită a afacerilor statului și pe creianțele unei vieți publice sănătoase.** Vă aduceți aminte, dlor, că n'a fost primă de lună, fără ca

funcționarii să nu și primească lefurile. Știți, că toate veniturile dela monopolurile statului erau trimise la București și că Consiliul Dirigent n-a ridicat nici suma de 100 milioane lei, care i-a fost votată de guvernul central. Toate sarcinile statului pentru Ardeal și Banat s'au acoperit din contribuțiile cetățenilor acestor ținuturi.

Iuliu Maniu a respectat drepturile cetățenești ale fiecăruia și prin administrația, care a creat-o, a contribuit mai mult, ca oricare altul, la unificarea sufletească și la închegarea statului român. (Aplauze).

Lupta pentru democrație

A venit apoi lupta de 8 ani de zile, dusă pentru acelaș ideal: de libertate și legalitate. Erau nesocotite, cele mai elementare drepturi, pe cari trebuie să le aibă poporul într'un stat de drept.

A venit fuziunea cu partidul țărănesc. Bărfele pe tema regionalistă au încetat, dar dnii clubiști au început să persifleze cămașa lui ION MIHALACHE. (Așa-i, Trăiască Ion Mihalache). Dnii clubiști au obiecționat cămașa scoasă, dar dacă ne-am întreba: a cui cămașă este mai curată, a celor dela cluburi...? (ilaritate). Vorbesc, bineînțeles, simbolic. Eu socot, că cine are cămașă curată are și sufletul curat. (Aplauze). Au început intrigile. Fraților țărăniști li se spunea: ce vă aliați cu boanghenii. Nouă îni se spunea, că țărăniștii sunt aventurieri compromiși.

Dănuit-a această situație un deceniu și Iuliu Maniu a suportat-o cu un stoicism admirabil. Avea alături un brav, un loial, și un înțelept ajutor pe d. Ion Mihalache... (Voci: Să trăiască Ion Mihalache! Sala ovaționează îndelung pe d. Mihalache). Le-a succes celor doi buni tovarăși să vindece rănille lăsate de ciocoismul fără suflet.

Dlor, eu nu reproșez nimănui numele său grecesc, bulgăresc, turcesc, arabesc. Ca biolog îl înțeleg pe acel fost adversar politic, care mi-a spus: că acceptă ca român și autohton pe o'i cine care poate arăta trei cruce de mormânt în țară, (ilaritate). din care să se vadă că este vorbă de o continuitate de trei generații. Dar când văd pe câte unul, a cărui nume se termină în „escu“, mă întreb, de multe ori, oare această probă de românism nu-i servește scopurile sale licheliste (ilaritate aplauze).

E trist, că mulți nici astăzi nu înțeleg rostul fuziunii. Și sunt oameni politici care o discută. Trebuie să se știe însă, că în convingerea noastră nu poate fi vorba de desfacerea fuziunii, pentru că fuziunea s'a făcut în așa fel ca să nu fie destrămată niciodată. (Mari aplauze). Ca toții avem aceeași obârșie, aceeași mentalitate acelaș ideal, servim ridicarea poporului român. (Aplauze prelungite).

Aceasta a fost idealul lui Iuliu Maniu. Pentru acest ideal el a muncit cu o convingere apostolică. (Aplauze).

Să n'aveți iluzii, că îl veți putea convinge să-și schimbe atitudinea. Dacă el și-a format în fața forului său sufleteșc o convingere, aceea o manifestă și o urmează peste toate obstacolele. El a vroit să schimbe hălății sufletului în oameni liberi, cu conștiință și să asigure pe vecie existența statului. Și ce i-a fost dat să vadă?

O adevărată tragedie. Om cu suflet

puritan, după o viață de lupte grele. o mână de oameni i-au stat în cale. organizați în coterie. O clică care s'a proclamat carlistă cu dela sine putere, un fel de camarilă sui generis, care a șoptit, cui a putut și cine a vroit să-i asculte, că în România Regele poate fi influențat prin șaptele lor. Acest svon l-au acreditat prin o rafinerie drăcească.

Unii se supralicitează asupra sentimentelor lor dinastice și asupra atitudinii lor urmate la 8 Iunie 1930. arogându-și titlul la coroana de spini.. Nu acela este însă mai mult vrednic de coroana de spini, care a fost întemnițat, ci acela, care prin inteligență și prin inimă a organizat eliberarea celui întemnițat, iar acela este Iuliu Maniu. (Mari aplauze). Nu acela este vrednic de coroana de spini care face mărfa de comerț din carlismul său, ci aceia, cari din dragostea și devotamentul lor față de Rege și-au făcut o convingere neștrămutată. (Aplauze). Este ușor acum să pozezi în fața unei majorități compilate, în rol de carlist. Dar d. Mihail Popovici (mari aplauze) venind dela Paris, a a fost goit din parlament, când domni de azi, cari fac sport de lichelism din carlismul lor, nu-l lăsau să pomenească numele aceluia, pe care azi se prefac că îl adoră. (ilaritate) Atunci în aeropagul corifeilor, la Consiliul de Coroană, am fost foarte puțini carliști. (Aplauze). Eu respect libertățile publice și libertatea presei și credeți mă, că mi-a fost foarte greu să recurg la măsuri, represive ca ministru de interne, dar nu puteam înfrâna altfel procedura injurioasă a ziarelor „Viitorul“ și „Universul“, protocarlismul de azi... (Mare ilaritate). Intreb, care e scopul acestei supralicitații în a și declara trecutul de o minciună? Doar nimeni nu va nutri iluzia, că poate să facă nefăcute prin denunțarea contrarului cele întâmplate li sunt adversar, dar trebuie să recunosc, că singur d. Duca are o atitudine demnă, care recunoaște: „parter peccavi“, că a greșit și este gata să-și ispășească greșala. Inșă ceilalți, cari acum se întrec în a se spăla curăți...? — Dlor cine a păcătuit odată va mai păcătui. Ce e din piscică, șoareci mănâncă. (ilaritate). Acestea sunt adevăruri, cari se cunosc în orice colibă și în orice Palat. (Mari aplauze).

Ce ne rămâne? Ce să facă Iuliu Maniu? Să concureze la lichelism cu clicile? (Aplauze). Singuri deputații partidului nostru și au păstrat demnitatea prin tăcere semnificativă.

Dlor, un lucru straniu. De când a preluat d. Iorga guvernul. Dsa nu se sfiește să folosească orice prilej, pentru ca să ridice în fața guvernului său,

D. Vaida despre maturitatea poporului român

Dlor, nu există alt popor mai autodisciplinat, mai supus, mai iubitor de ordine ca poporul român. (Aplauze prelungite). Așa este!). Primul ministru, cu ușurință poetică, pentru că dsa are obiceiul să devicze de pe terenul politic în cel poetic, când liric, când epic, (ilaritate) a greșit foarte mul afirmând, că poporul românesc nu are o judecată politică matură. (Aplauze). Dsa a putut să vorbească așa sub influența unor ciocoi din București și ai omenilor din cluburi. Dar dacă nu te oprești la cursurile dela Sorbona și stai de vorbă cu burghezi, intelectuali, muncitori și țărani francezi ori englezi, sau nemți, o să te convingi ușor, că nu este popor mai copt, ca judecată politică, decât poporul român. (Furtunoase aplauze. Strigăte: bravo!) Să cercetăm însă dlor, ce ar face englezii sau francezii sau germanii, dacă ei ar fi expuși la o batjocură la care sunt expuși românii din provinciile unite și cei din fostul Regat. Ce ar face?! **Dacă la noi nu se dă răspunsul pe care ar trebui să-l dăm și nu urmăm calea pe care ar trebui să mergem, este că nu vrem să riscăm liniștea, ordinea și existența țării.** (Aplauze viforoase Asistența aclamă îndelung pe orator. Strigăte puternice: Bravo!) Să nu creadă cineva, că lipsa de conștiință ne face să stăm nepăsători. Mai curând poate lipsa de conștiință pe care o vedem la dânsii, la usurpatorii puterii. (Mari aplauze).

În evoluția istorică firească, zala care leagă trecutul cu viitorul, suntem noi, generația de astăzi. Cum în generația din 48 a fost Simeon Bărnuțiu, acela care a sintetizat și personificat toate calitățile bune ale acestui popor, astfel în generația noastră însușirile mari, ardeleni sunt concentrate în figura istorică alui IULIU MANIU. (Sala, în picioare, ovaționează minute

întregi pe d. Iuliu Maniu. Entuziasmul asistenței este de nedescris). În persoana lui Iuliu Maniu s'au acumulat toate virtuțile rasei și toate calitățile specifice ale Transilvaniei. (Aplauze prelungite). Ca student în anii primi la Universitate, în sânul tinerimei care forma garda de flanc a oastei conduse de Ioan Rațiu, precursor a tinerețului al unor vremi ce erau să vină, adversarul de mai târziu al contelui Tisza, acest Iuliu Maniu a început lupta pentru drepturile nației sale. La Universitățile străine prestând cu distincție examenele, ca avocat vecini: la dispoziția poporului sărac, ca membru în congresuțla dela Aiud, muncind pentru binele obștesc, el și-a făcut mereu datorința (Aplauze). Mai târziu în Camera din Budapesta, — altul era președintele nostru, dar cel care ne conducea efectiv era Iuliu Maniu. (Aplauze îndelungate. D. Ștefan C. Pop: Așa este!) Imi pare bine, că unul dintre vechii luptători, fruntași dintre fruntași, d. Ștefan C. Pop atestă vorbele mele. (Sala ovaționează îndelung pe d. Șt. C. Pop.) În război, aveam bune legături ofițeri superiori români cari făceau serviciul în ministerul de război din Viena și am fi putut să obținem o scutire de serviciu pentru d. Iuliu Maniu. Dar dânsul ne-a răspuns: **fo osiți protecția voastră pentru alții cu familia.** (Aplauze). Nutrea speranța, că va cădea în prisoare italiană și va putea pleca în țara mamă, uade era nevoie, în acele timpuri, de suflete mari. Cel puțin așa reiese din memoriile recent publicate ale dlui Iorga.

Opera Consiliului Dirigent

A venit apoi prăbușirea centralilor... Alba-Iulia... Consiliul Dirigent...

Revendic. meritul principal pentru aceluș consiliu dirigent, de a fi făcut cu puțința intrarea armatei române triumfătoare la Budapesta. (Aplauze nesfârșite). Armata română a dovedit o extraordinară bravură și tenacitate dar putea să aibă ușor soarta marelui armate a lui Napoleon, rămânând fără legătură cu hinterlandul, dacă nu era

Consiliul Dirigent, care să se îngrijească de hrana, și garniturile de transport pentru această armată! (Aplauze). Și acum nici acela, care a condus la Consiliul Dirigent aceste operații strălucite nu este cruțat, ba zilnic este terfelit în noroiu și poartă smerit odiul pentru noi, d. Romul Boilă. (Aplauze iasuflețite. Sala ovaționează pe d. Romul Boilă). Vor veni oameni lipsiți de venalitate și vor recunoaște odată meritele strălucite ale Consiliului

paravanul Regelui. Mai alaltăieri în parlament spunea: eu nu am vroit să vin la guvern. Dar nu am plecat eu la Văleni? Dar nu i-am scris eu lui Munteanu Râmnic, că îmi desființez partidul? Dar n'am refuzat eu pe d. Titulescu? Pe mine ma chemat Regele, că a avut nevoie de mine.

De aici urmează alegeri ticăloase, țara guvernată prin decrete legi. Ardealul nu-i cu mine? Dar n'am cheia porții. (Ilaritate). Țara nu mă vrea? Dar mă vreau oamenii cluburilor, cari nici măcar nu și-au întrerupt parti-dele de cărți, sau alergarea de cai, ca

să se deranjeze pentru corpul electoral.

În parlament? Se vine cu legi la care nu ține guvernul. Legile se votează complet schimbate, astfel, că legea votată nu se deosebește aproape prin nimic de legea veche.

D. Vaida critică apoi procedura periculoasă a dlui ministru de Justiție, care printr'un singur articol voiește să unifice codurile. Arată pe larg inconvenientele acestei proceduri. Apoi amintește de cazul Crișan. Sala ovaționează pe iubitul nostru fruntaș dela Bihor.

ducerea, în calitatea mea de vicepreședinte, ceace îmi revine și de drept. (Aplauze). Pentru că generalul poate lipsi, poate fi numai rănit, (ilaritate), nu urmează deci să-mi schimb rolul meu de adjutant. **Eu sunt de părere, că până trăiește d. Maniu, acest loc îi revine dsale.** (Furtunoase aplauze).

Și acum după ce ați ratificat această delegație, îmi iau voie să fac un apel

la solidaritate, muncă și disciplină. (Aplauze).

Să muncim cu toții, pentru ca atunci când se va reîntoarce d. Maniu, să găsească un partid puternic, însuflețit, disciplinat gata de luptă. (Aplauze). Să ne ducă în drum de triumf la victoria finală. (Sala în picioare ovaționează îndelung. Aplauzele nu mai contenesec).

Pentru ce s'a retras domnul Iuliu Maniu?

În acest haos d. Maniu a ajuns la o răspântie. Primul ministru aruncă în permanență consecințele guvernării sale asupra Regelui. El, care ar avea cel dintâiu misiunea să-i dea sfaturi, une îl descoperă. În această situație, nu rămâne altceva decât să începi lupta, să-l persuadezi pe Rege în senzul gândirii tale. Iuliu Maniu, dinastic în toate fibrele sale și condus de sentimentele de sincer devotament și iubire față de Rege, nu poate duce această luptă, pentru că ea ar fi primejdioasă pentru țară și ar fi imediat exploatăată de adversarii lui în senz contrar, par'că nu metodele lor ci combaterea acestora ar fi contrare autorității monarhice. Iuliu Maniu, care a pregătit suflitele și posibilitățile din zi în zi, din ceas în ceas pentru istoricul moment el restaurației, nu putea să concureze alătura de o clică, compusă din 5-6 oameni, pe care îi cunosc de când eram ministru de Interio și cari știau, că n'au a se teme de noi, dar cari au ideea complet greșită, să prezinte revenirea Regelui și restaurație drept opera unei conjurații. Cum poate să-i supra liciteze I. Maniu pe aceștia. I. Maniu care avea convingerea, că restaurația trebuia să rezulte, cum s'a întâmplat, din voința unanimă și entuziastă a țării întregi.

Iuliu Maniu are credință că așa cum sunt, lucrurile nu se pot tolera. Ele trebuie schimbate. Schimbate prin persuadarea Suvăranului. Dar Dsa este de părere, că nu se bucură de încrederea desăvârșită a Regelui Carol II pentru ca să îndeplinească acest rol.

D. Maniu a ajuns la această convingere după un groaznic zbcium sufletesc. El aduce azi o jertfă și săvârșește un gest eroic (mari aplauze)... da dlor, un gest eroic, în interesul țării, pentru salvagardarea intereselor Tronului și pentru a servi modestele pretenții ale partidului său. (Mari aplauze)

D. Maniu are credința, că prin gestul său va putea opri guvernarea în mersul său pe povârniș, are credința, că va răscoli sentimentele cele mai curate de iubire față de Patrie și Tron. (Aplauze).

Noi știm cu ce-i suntem datori. Noi știm ce așteaptă țara dela noi. Noi vom duce lupta mai departe și atunci când clocotul masselor revoltate se va întâlni cu voința Celui, care este surmul paznic al legilor și al binelui țării, avem ferma credință, că Iuliu Maniu

se va întoarce în mijlocul nostru, fără rugăminți, fără intervenții, fără apeluri spre binele Regelui Carol II, a țării și a partidului. (Mari și puternice aplauze)

Dlor, dați-mi voie să vă propun, să primiți textul indentic al moțiunii, care s'a votat săptămâna trecută la București. (Mari ovațiuni. Adunarea aplauze în picioare îndelung.)

Comitetul executiv al organizației provinciale din Ardeal și Banat al partidului național-țărănesc, completat cu foștii miniștrii, actualii și foștii parlamentari și foștii prefecti, în ședința ținută în Cluj, clubul partidului, la 4 Iulie 1931 orele 11 sub prezidenția dlui Alex. Vaida Voevod vice-președinte, după expozele dsale și cuvântarea fdlui Cicio-Pop, în unanimitate și cu cea mai mare însuflețire a votat următoarea.

Moțiune:

Comitetul executiv, secția Ardeal și Banat întrunit în ziua de 4 Iulie 1931 la Clubul Partidului:

Examinând scrisorile adresate de d. Iuliu Maniu dlor Mihalache, Vaida-Voevod și Madgearu, prin care declara că demisionează din calitatea sa de președinte al partidului și este hotărât a se retrage din viața politică activă, constată că între d. Iuliu Maniu și organele de conducere ale partidului a fost întotdeauna și este un deplin acord în ce privește scopurile, metodele și tactica partidului, după cum reiese și din textul scrisorilor Domniei Sale.

Comitetul executiv, secția Ardeal și Banat în unanimitate respinge demisia președintelui său, către care se îndreaptă dragostea adâncă și încrederea neclintită a întregului partid și-l reclamă în fruntea partidului.

Convinși că prezența dlui Maniu la conducerea partidului național-țărănesc și în viața politică activă a țării e indispensabilă, nu numai dar în primul rând țării, Comitetul executiv, secția Ardeal și Banat își afirmă credința neștrămutată că președintele partidului se va întorci la postul său de luptă și răspunere.

D. VAIDA continuă: În baza aplauzelor Dvs. însuflețite îmi iau voie să constat, că ședința comitetului central executiv a votat cu unanimitate moțiunea. (Sala picioare ovaționează. Strigăte puternice: Trăiască Iuliu Maniu! Trăiască Vaida! Trăiască partidul național-țărănesc!)

Chestiunea prezidenției din Ardeal și Banat

Dlor, acum după ce ați votat această moțiune, dați-mi voie să vă comunic, că d. Maniu demisionând și din postul de președinte al secției Ardeal și Banat, m'a rugat să iau eu preșe-

dinția acestei secții. (Sala ovaționează pe d. Vaida). Dar dlor, soartea mea în politică a fost să fiu adjutantul comandantului general. (Mari aplauze) Eu vă rog să admiteți să girez con-

PE ARENA ȘOIMII

DUM. 12 IULIE

OLIMPIA-ȘOIMII

Sărbătorirea dlui revisor D Olariu

Sâmbătă seara. 4 Iulie a avut loc, în saloanele „cercului românesc“ o masă comună, dată de învățătorii orașului și județului Arad în onoarea d-lui Dimitrie Olariu, noul revisor-șef al județului Arad.

Se vinde ieftin

1 garnitura mașină de treerat cu aburi, de 6 Cai p. cu batoză, — laghere cu bile, cu curele nouă.

1 garnitură mașină de treerat cu aburi, de 2¹/₂ Cai p. cu batoză de 720 mm. cu cuie, și cu un elevator care curge într'un sac.

1 buc. batoză pentru trifoiu „Hoffher“
Vânzarea se poate efectua eventual pentru grâu.

La FRĂȚII BURZA ARAD.

Anunț.

În comuna Socodor, se țin târguri de vite în fiecare Sâmbătă. Cel mai apropiat târg mare de vite se va ține la 18 Iulie a. c. În 19 Iulie va fi târg de mărfuri.

Primăria comunei Sinteș-Mare.
Nr. 588/1931.

Publicațiune.

Primăria comunei Sinteș-Mare publică următoarele licitațiuni pe ziua de 28 August 1931.

I.
La orele 8 pentru vânzarea gunoiului din curtea primăriei.

II.
La orele 8 și jum. pentru furnizarea furniturilor de cancelarie.

III.
La orele 9 pentru furnizarea alor 430 litri petrol și repararea lămpilor necesare pe anul 1931.

IV.
La orele 9 și jum. pentru furnizarea alor 96 m³ lemne de foc pentru primărie și pentru notar, necesare pe anul 1931.

V.
La orele 10 pentru compactarea registrelor și cărților de lege, pentru furnizarea registrelor și imprimatelor necesare pe anul 1931.

VI.
La orele 10 și jum. pentru furnizarea alor 6 scaune, 6 rame pentru tablouri și reparațiuni de mobilier.

VII.
La orele 11 pentru furnizarea unui vas de apă, materialul necesar la re-

pararea rechizitelor de pompierit și executarea lucrărilor de reparat.

VIII.

La 11 și jum. pentru furnizarea alor 20 m/m ovăz, furajele necesare, repararea harnașamentului și trăsurilor comunale și potcovirea cailor comunale, necesari pentru cărașia comună pe anul 1931.

IX.

La orele 12 pentru furnizarea alor 2 rânduri haine de vară, 2 chipiuri și 2 perechi bocanci poliștilor comunali.

X.

La orele 15 pentru furnizarea alor 420 litri petrol și reparațiuni de lămpi necesare pentru iluminatul străzilor pe anul 1931.

XI.

La orele 15 și jum. pentru reparațiunile mai mici ce sar ivi din caz în caz la edificiile proprietatea comunei în cursul anului 1931 și furnizarea materialului necesar.

XII.

La orele 16 pentru furnizarea materialului necesar pentru construcții și întreținerea podurilor din comună.

XIII.

La orele 16 și jum. pentru furnizarea materialului necesar pentru întreținerea fântânelor proprietatea comunei

XIV.

La orele 17 pentru furnizarea alor 30 m/m ovăz, 30 m/m porumb, 14 m/m urlău necesar pentru animalele pe reproducție pe anul 1931.

XV.

La orele 17 și jum. pentru furnizarea alor 66 m³ lemne de foc pentru școlile de Stat necesare pe anul 1931.

Condițiunile de licitație se pot vedea în biroul notarial sub orele oficiale.

Licitatiunile se vor ține în conformitate cu art. 88—110 din legea contabilității publice, în localul primăriei.

În caz de nereușită a vre'uneia dintre licitațiile de mai sus, a 2-a licitație se va ține în ziua de 15 Septembrie 1931 tot în localul și la orele fixate.

Sinteș-Mare la 3 Iulie 1931.

Primăria.

Primăria comunei Camna.
No. 1093/1931.

Publicațiune.

Primăria comunei Camna publică licitație pentru repararea podului comună de pe lângă „Ignat“ pe ziua de 20 Iulie 1931, orele 10 în condițiunile cari se pot vedea zilnic la notariatul Silindia și în conformitate cu art. 88—100 din legea pentru contabilitatea publică.

Camna 30 Iunie 1931.

Primăria.